

Premýšľanie o budúcnosti: Kritika Limitov rastu

Julius Lukasiewicz

1974*

Výsledky globálnej štúdie o budúcnosti človeka boli uverejnené v knihe Limity rastu: Správa pre projekt Rímskeho klubu o zložitej situácii ľudstva (*The Limits to Growth: Report for the Club of Rome's Project on the Predicament Of Mankind*) (Universe Books, New York, 1972). Hoci validitu konkrétnych predpovedí možno spochybníť, táto štúdia predstavuje dôležitý míľnik v snahe nahliadať na dlhodobú budúcnosť skôr v globálnom ako lokálnom (národno-štátnom alebo kontinentálnom) kontexte a skôr z kvantitatívneho než kvalitatívneho hľadiska.

Ludia so serióznym záujmom o budúcnosť spoločnosti budú považovať knihu výskumnej jednotky *the Science Policy Research Unit of University of Sussex* za veľmi cenný zdroj informácií. Ako sa uvádza v Limitoch rastu, cieľom tímu editorov zo Sussexu bolo objasniť zložité problémy, predpoklady a metodológie MIT modelov použitých v počítačovej simulácii. Dalo by sa namietat, že predpovedaný súdny deň správy MIT by sa dal očakávať, dokonca aj bez využitia zložitej počítačovej simulácie, keďže je určite výsledkom prirodzenej nezlučiteľnosti predpokladaného trvalého exponenciálneho rastu a konečného prostredia. Ako poznamenal Page (jeden z kritikov tímu zo Sussexu), MIT modely „sa nepokúšajú predpovedať Budúcnosť, ale predostrieť možné následky súčasného smerovania a vzťahov, pokiaľ sa v nich bude pokračovať bez radikálnej zmeny. Skutočne, odkaz väčšiny autorov katastrofických scenárov nie je o tom, že sa musia skutočne odohrať, ale o tom, že by sa mohli, pokiaľ nezačneme ihneď konať.“ Za posledných asi 200 rokov bol základom pokroku v technologicky vyspelých krajinách nepretržitý ekonomický rast. Štúdia MIT naznačuje, že v blízkej budúcnosti bude potrebný nový základ, prispôbený fyzickým obmedzeniam Zeme.

Predstava budúceho storočia založeného na politickej a ekonomickej jednotnosti a odstránení národnej či štátnej suverenity zjavne nie je reálna. Súčasný boj o zdroje a z neho vyplývajúce medzinárodné konflikty nám asi naznačujú viac, čo môžeme očakávať. Rovnako môže niekto namietnuť, že

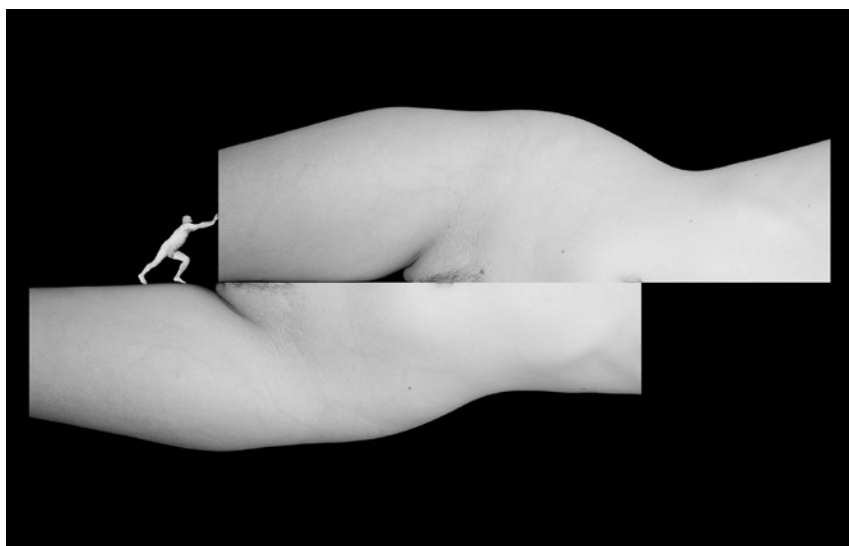
* Toto je skrátená verzia recenzie diela Premýšľanie o budúcnosti: Kritika Limitov rastu (*Thinking about the Future: A Critique of the Limits to Growth*) od kolektívu zostavovateľov (H. S. D. Cole, C. Freeman, M. Jahoda, K. L. R. Pavitt), vyd. Sussex Univ. Press, Londýn 1973, ktorá pôvodne vyšla v časopise *Leonardo*, roč. 7, č. 4 (jeseň 1974), s. 366-367 (vyd. The MIT Press).

politické obmedzenia môžu byť rovnako dôležité ako tie fyzické, čo sa týka, napríklad, nasýtenia sveta a poskytnutia adekvátnych zásob energie.

Najväčší význam „opakovaní“ MIT modelu pravdepodobne spočíva v tom, že demonštrujú jeho citlivosť na malé vstupné zmeny. Nedávno to opäť preukázal aj T.J. Boyle (*Nature*, 245, 127, 21. september, 1973) tým, že v MIT výpočtoch našiel číselnú chybu (súvisiacu s veľkosťou populácie) a priniesol riešenie zabezpečujúce stabilnú veľkosť populácie.

Hoci vyššie uvedené informácie naznačujú niektoré konkrétne obmedzenia MIT modelu, jeho hlavné nedostatky spočívajú v inej oblasti. Z pochopiteľných dôvodov model berie do úvahy iba fyzické faktory a nepočíta s ľudskou reakciou ako prvkom, ktorý musí byť súčasťou akéhokoľvek reálneho pokusu predpovedať budúcnosť ľudstva. Vziať predpovede MIT modelu doslovne by sa rovnalo použitiu Malthusovho modelu na vypočítanie súčasnej populácie Británie. Ako upozornil M. Jahoda z tímu zo Sussexu, na základe spomínaného modelu by mala Británia v súčasnosti viac ako 400 miliónov obyvateľov. Takmer niet pochyb, že ak sa fyzická situácia radikálne zmení, zmení sa aj spoločenská reakcia. Potrebujeme si iba pripomenúť správanie človeka a spoločentiev pod vojenskou hrozbou, aby sme vedeli doceniť nepredvídateľnosť ich reakcií a rozsah toho, ako je možné sa prispôsobiť sa pod tlakom. Je pravdepodobné, že ak budúce krízy predpovedané v Limitoch rastu úspešne prekonáme, bude to do veľkej miery vďaka využitiu ľudskej psychiky a vynaliezavosti.

Z ANGLICKÉHO ORIGINÁLU PRELOŽILA NATÁLIA PALČEKOVÁ

↑ MIRO ŠVOLÍK Zo série *Velká žena malý muž*, 2010